

KS. PRZEMYSŁAW KANTYKA

ODNOWIĆ W SOBIE PRZYMIERZE Z BOGIEM SAKRAMENT CHRZTU W TEOLOGII METODYSTYCZNEJ I DIALOGU KATOLICKO-METODYSTYCZNYM

Od początku chrześcijaństwa przyjęty chrzest oznaczał wejście do jednej rodziny dzieci Bożych, a ochrzczeni – zgodnie z tym – mogli się zwać braćmi i siostrami. Od czasu pierwszych rozłamów w Kościele zaczęto się zastanawiać też nad ważnością chrztu udzielanego we wspólnocie, która odziliła się od ekumeny Kościoła.

Po wielu wiekach wędrówki w sytuacji podzielenia chrześcijaństwa nawiązane w XX stuleciu dialogi ekumeniczne przynoszą owoce w postaci coraz bardziej powszechnej wzajemnej uznawalności chrztu między wyznaniami chrześcijańskimi. Dialogi przyczyniają się także do odnowienia teologii chrzcielnej we współczesnych denominacjach. Wyrazem takiego dążenia jest metodystyczny dokument z 1996 r. na temat rozumienia chrztu w Zjednoczonym Kościele Metodystycznym. Ze względu na swą wagę dokument ten wymaga odrębnego omówienia.

I. CHRZEST WEDŁUG TEOLOGII METODYSTYCZNEJ

Podobnie jak inne Kościoły tradycji reformacyjnej, metodyści uznają za sakramenty tylko dwa: chrzest i Eucharystię. Pozostałe, a więc: „ordynacja do służby, święty związek małżeński, confirmacja”, określane są jako „inne akty, które niektórzy również nazywają sakramentami”¹, nie mają jednak

Ks. dr hab. PRZEMYSŁAW KANTYKA – kierownik Katedry Teologii Protestanckiej w Instytucie Ekumenicznym KUL, wykładowca w Wyższym Seminarium Duchownym w Kielcach; adres do korespondencji: Al. Raclawickie 14, 20-950 Lublin; e-mail: kantyka@kul.lublin.pl

¹ T. B. Brittain. *W co wierzą metodyści i dlaczego*. Warszawa 2002 s. 95.

takiej samej rangi jak chrzest i Eucharystia, ustanowione wprost przez Chrystusa. Uznanie sakramentalności chrztu i Wieczerzy Pańskiej oraz podanie w wątpliwość sakramentalności innych rytów znalazło odzwierciedlenie w XVI metodystycznym Artykule Wiary²

Formułując swoją naukę na temat *środków łaski*³, J. Wesley początkowo nie umieścił pośród nich chrztu. Stało się tak dlatego, ponieważ *środki łaski* są, w rozumieniu Wesleya, sposobami, poprzez które Bóg udziela człowiekowi łaski nie jednorazowo, lecz ilekroć człowiek z nich korzysta⁴ Na kształt teologii chrztu u Wesleya decydujący wpływ wywarło jego rozumienie zbawienia oraz odnawiania obrazu Bożego w człowieku⁵ Z jednej bowiem strony potwierdzał chrzest niemowląt, dający odrodzenie chrzcielne, z drugiej zaś ostrzegał dorosłych, że dla osiągnięcia zbawienia nie wystarczy wyłącznie być ochrzczonym w dzieciństwie⁶ Wynika to z koncepcji sakramentu, jaką przyjął założyciel metodyzmu. Według tej koncepcji sakrament jest środkiem do osiągnięcia celu, a nie samym celem. Tak i chrzest,

² Artykuł XVI metodystycznych „Artykułów Wiary” – przejęty z anglikanizmu praktycznie w niezmienionej formie – stanowi, co następuje: „Sakramenty ustanowione przez Chrystusa nie są jedynie znamionami i znakami wyznania chrześcijańskiego, lecz raczej wyrazem łaski i upodobania Bożego względem nas. Przez sakramenty Bóg działa w nas w niewidzialny sposób i nie tylko posila nas, lecz także umacnia i utwierdza naszą wiarę w Niego. Dwa są sakramenty ustanowione w Ewangelii przez Chrystusa, naszego Pana: Chrzest i Wieczerza Pańska. Pięć pozostałych aktów zwanych popularnie sakramentami, tj. sakrament bierzmowania, pokuty, kapłaństwa, małżeństwa i ostatniego namaszczenia, nie można zaliczyć do sakramentów Ewangelii; powstały one częściowo przez niedoskonałe naśladowanie Apostołów, częściowo odnoszą się do pewnych stanów w życiu człowieka, potwierdzonych w Piśmie Świętym. Nie mają jednak tej samej istoty co Chrzest i Wieczerza Pańska dlatego, że nie są widzialnymi znakami lub obrządkami nakazanymi przez Boga. Chrystus nie ustanowił sakramentów po to, by przyciągały uwagę swą stroną zewnętrzną i by tworzyć czcze formuły, lecz po to, byśmy z nich prawidłowo korzystali. Swój zbawienny wpływ sakramenty wywierają tylko na tych, którzy godnie do nich przystępują; ci zaś, którzy przystępują do nich niegodnie, ściągają na siebie potępienie, jak wskazuje na to św. Paweł” (*Book of Discipline of the United Methodist Church 2000*. Nashville 2000 s. 63; *Księga Dyscypliny Zjednoczonego Kościoła Metodystycznego*. Cz. I-IV Tłum. E. Puślecki. „Methodos” 1:2002 s. 78-79).

³ Łaska Boża, wedle Wesleya, płynie do człowieka i udziela mu się w sposób zwyczajny poprzez swego rodzaju ustanowione przez Boga „kanały”, czyli *środki łaski*. Wesley określał je jako „[...] zewnętrzne znaki, słowa czy działania ustanowione przez Boga, a wyznaczone jako *zwyczajne* sposoby, dzięki którym Bóg mógłby udzielać ludziom uprzedzającej, usprawiedliwiającej czy uświęcającej łaski” (*Kazanie szesnaste. Środki łaski* II,1. W: J. Wesley. *Pouczmnie o tym, czego nie wiem. Zbiór kazań*. Warszawa 2001 s. 177).

⁴ Por. H. H. Knight III. *Eight Life-Enriching practices of United Methodists*. Nashville 2001 s. 29.

⁵ Por. T. Runyon. *New Creation. John Wesley's Theology Today*. Nashville 1998 s. 140.

⁶ Por. tamże.

zarówno dziecka jak dorosłego, jest fundamentem, początkiem, nie zaś końcem procesu. We chrzcie proces uświęcenia i zbawienia zostaje zapoczątkowany, chrzest bowiem daje odrodzenie i zmywa winę grzechu pierwotnego⁷ Ochrzczony zostaje nie tylko obmyty z grzechu, lecz także zostaje włączony w „wieczne przymierze”, które Bóg zawarł z ludzkością na zawsze⁸ To włączenie w przymierze wprowadza również do grona uczniów Chrystusa, to jest do Kościoła, a w konsekwencji zostajemy włączeni w Chrystusa, który jest jego Głową⁹ Przez chrzest my, którzy jesteśmy „z natury zasługujący na gniew”, stajemy się dziećmi Bożymi, a także spadkobiercami królestwa Bożego¹⁰

Ze strony człowieka oczekiwane jest podwójne zaangażowanie się we własny chrzest: poprzez „upamiętanie” oraz wyznanie wiary w Chrystusa¹¹ Nie jest to jednak akt jednorazowy, szczególnie bowiem ci, którzy ochrzczeni zostali jako dzieci, muszą na nowo potwierdzać swą przynależność do Boga. Przez każdy bowiem popełniony grzech zaprzeczali i zaprzeczają swój chrzest. Dlatego każdy, ochrzczony czy nie, aby rzeczywiście należeć do Boga, musi „narodzić się na nowo”¹² „Nowe narodzenie” nie jest automatycznie związane z chrztem, albowiem – według Wesleya – działania Ducha Świętego, który „tchnie, kędy chce”, nie można zaplanować czy wyznaczyć ani zagwarantować poprzez jakiś ryt. Niemniej ryt i ludzkie pośrednictwo są ważne dla „otwarcia drogi”, którą następnie ochrzczony powinien kroczyć¹³ W ten sposób Wesley rozwijał metodystyczną naukę o kooperacji z łaską Bożą. Opierał się przy tym na zdaniu św. Augustyna: „Ten, który stworzył nas bez naszego udziału, nie zbawi nas bez nas” Łaska Boża nie może być przez człowieka traktowana jako *substytut* wiary, posłuszeństwa i działania, lecz jako umocnienie nas do wykonania tego, czemu nie bylibyśmy w stanie podołać wyłącznie naszymi siłami. Tak więc chrzest nie jest osiągniętym statusem człowieka, lecz wezwaniem, za którym trzeba podążyć, by – zaniedbane – nie świadczyło ono przeciw nam¹⁴

⁷ Por. O. E. B o r g e n. *John Wesley on the Sacraments*. Grand Rapids 1972 s. 143.

⁸ Por. A. C. O u t l e r. *John Wesley*. New York 1964 s. 322.

⁹ Por. tamże.

¹⁰ Por. tamże s. 322-323.

¹¹ Por. B r i t t a i n. *W co wierzą metodyści i dlaczego* s. 97.

¹² Por. R u n y o n. *New Creation* s. 141.

¹³ Por. tamże s. 142-143.

¹⁴ Por. tamże s. 142.

Zgodnie z praktyką Wesleya, który nigdy nie kwestionował chrztu dzieci¹⁵, również we współczesnym metodyzmie dopuszcza się go i praktykuje, lecz tylko dzieci rodziców chrześcijańskich, w pełni świadomych swych obowiązków odnośnie do wychowania dzieci w wierze¹⁶. Dziecko nie jest chrzczone ze względu na swoją własną wiarę – której jeszcze nie posiada, a na pewno nie jest jej świadome – lecz ze względu na uprzedzającą miłość Boga, który kocha i zaprasza je na długo przedtem, zanim może ono samo odpowiedzieć na tę miłość i zaproszenie. Opóźnianie chrztu aż do czasu, gdy człowiek sam wie i akceptuje to, co dzieje się we chrzcie, świadczyłoby o przywiązywaniu większej wagi do naszego udziału w sakramencie chrztu niż do tego, czego dokonuje w nim Bóg¹⁷.

Chrzest udzielony w wieku dziecięcym nie wyklucza późniejszego – w wieku, w którym ochrzczony już może odpowiadać za siebie – publicznego potwierdzenia przynależności do Jezusa jako osobistego Pana i Zbawiciela¹⁸. W ten sposób też każdy chrzest, niezależnie od wieku ochrzczonego, jest chrztem w dzieciństwie, ponieważ kładzie fundament łaski pod budowlę całego życia. Co za tym idzie – chrzest ma naturę *obiektywną*, jako że zawarte jest w nim Boże działanie, w którym osoba zostaje wyodrębniona dla wzięcia w posiadanie dziedzictwa Bożych obietnic przymierza i otrzymuje dobrodziejstwa płynące z życia, śmierci i zmartwychwstania Chrystusa¹⁹. Jednocześnie chrzest ma też naturę *subiektywną*, ponieważ domaga się osobistej odpowiedzi świadomej wiary i wejścia na drogę ucziostwa. Bóg bowiem nie daje daru dla samego dawania, lecz aby człowiek wypełnił cel tego daru, to jest przyniósł owoce odnowienia czy uformowania na nowo Bożego obrazu w nim²⁰. Dawanie pozytywnej osobistej, subiektywnej odpowiedzi na chrzest zajmuje całe życie. Stąd chrzest nie jest tylko jednorazowym wydarzeniem, ale nieustannym procesem, w którym współprzebiegają się dwa nierozzerwalnie ze sobą związane elementy²¹.

¹⁵ T. Runyon (*New Creation*, s. 141) podaje na dowód tego, że to właśnie ze względu na potrzebę udzielania chrztu dzieciom Wesley zezwolił na ordynowanie świeckich kaznodziejów do posługi sakramentalnej w brytyjskich koloniach w Ameryce Północnej.

¹⁶ Por. Brittain. *W co wierzą metodyści i dlaczego* s. 98-99.

¹⁷ Por. R. E. Davies. *What Methodists Believe*. London 1988² s. 42.

¹⁸ Por. Brittain. *W co wierzą metodyści i dlaczego* s. 98-99.

¹⁹ Por. Runyon. *New Creation* s. 144.

²⁰ S. Harper (*John Wesley's Message for today*. Grand Rapids 1983 s. 30) utrzymuje, że w rozumieniu Wesleya, w grzechu pierwotnym *imago Dei* w człowieku doznało radykalnej szkody przez zatracenie wymiaru moralnego, który Wesley określał jako prawosć i prawdziwą świętość.

²¹ Por. tamże.

Chrztu można dokonać poprzez zanurzenie w wodzie, polanie albo pokropienie wodą²² Swoją skuteczność woda chrztu ma jedynie dzięki działaniu Bożego Ducha Świętego. W ten sposób chrzest może być *środkiem łaski*²³

II. DOKUMENT PRZEZ WODĘ I DUCHA: ROZUMIENIE CHRZTU W ZJEDNOCZONYM KOŚCIELE METODYSTYCZNYM

W związku z rosnącym zainteresowaniem w łonie wspólnot metodystycznych oraz dla pogłębienia rozumienia sakramentu chrztu wśród metodystów Zjednoczony Kościół Metodystyczny zlecił opracowanie dokumentu *Przez Wodę i Ducha: Rozumienie chrztu u Zjednoczonych Metodystów*²⁴ Metodologicznym założeniem dokumentu było wydobywanie sakramentalnych i ewangelicznych aspektów chrztu, obecnych w dziedzictwie metodystycznym i Zjednoczonych Braci Ewangelicznych, a stopniowo zapoznanych we wspólnotach odwołujących się do dziedzictwa wesleyańskiego w ciągu kilkunastu ostatnich dziesięcioleci. Dokument został przyjęty przez Konferencję Generalną Zjednoczonego Kościoła Metodystycznego w 1996 r.

Na początku dokumentu znajdujemy streszczenie wesleyowskiej teologii chrztu, zawierającej sakramentalizm przejęty z dziedzictwa anglikańskiego. Wesley uczył więc, że we chrzcie dziecko zostaje oczyszczone z winy grzechu pierworodnego, wprowadzone w przymierze z Bogiem, przyjęte do Kościoła, uczynione dziedzicem królestwa Bożego oraz duchowo nowo narodzone. Według niego chrzest nie jest ani wystarczający, ani istotowy (*essential*) dla zbawienia, lecz stanowi „zwyczajny środek”, przewidziany przez Boga, aby udzielić człowiekowi korzyści płynących z zasług Chrystusa. Z jednej strony potwierdzał, że chrzest daje dziecku odradzającą łaskę, z drugiej obstawał przy konieczności nawrócenia w wieku dorosłym dla tych, którzy odpadli od łaski. Dlatego też chrzest był postrzegany przez niego jako trwający całe życie proces zbawienia²⁵

²² Por. Brittain. *W co wierzą metodyści i dlaczego* s. 97.

²³ Por. tamże s. 96-97.

²⁴ *By Water and the Spirit: A United Methodist Understanding of Baptism*. W: *The Book of Resolutions of the United Methodist Church*. 2000. Nashville 2000 [dalej cytowany w skrócie jako: *By Water and the Spirit*] s. 798-817.

²⁵ *By Water and the Spirit* s. 798.

W czasach powesleyowskich w Stanach Zjednoczonych Ameryki zaszły jednak daleko idące zmiany w teologii i praktyce chrzcielnej, a osiągnięta przez Wesleya równowaga między akcentami sakramentalnymi a ewangelicznymi stała się niemożliwa do utrzymania. Stało się tak z powodu niezmiernie ograniczonego dostępu do sakramentów w latach osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych XVIII stulecia, kiedy to ruchowi metodystycznemu w USA przewodzili w zasadniczej mierze kaznodzieje świeccy, nie mający uprawnień do udzielania sakramentów. O ile więc jeszcze praktykowano chrzest dzieci, o tyle zapominano coraz bardziej o sakramentalnym nauczaniu Wesleya. Chrzest dzieci częstokroć redukowano do ceremonii nadania imienia, natomiast chrzest dorosłych interpretowano jako publiczne wyznanie wiary i akt przystąpienia do Kościoła. W ten sposób w połowie XX stulecia metodyzm praktycznie zarzucił autentycznie sakramentalne rozumienie chrztu, który odąd był postrzegany nie tyle jako akt Bożej łaski, lecz wyraz ludzkiego wyboru²⁶

Okazja do odnowienia rozumienia sakramentalnej natury chrztu we współczesnym metodyzmie przyszła wraz z dokonywaną rewizją hymnów metodystycznych (*Methodist Hymnal*) oraz rytuałów. Ponadto we wstępie do nowego rytuału z 1964 r. Generalna Komisja Kultu wskazała na toczące się dialogi ekumeniczne jako asumpt do ponownego odkrywania sakramentalnej natury chrztu²⁷. Dokument *By Water and the Spirit* z 2000 r. wskazuje natomiast na znaczenie szerokiego ekumenicznego konsensusu na temat chrztu, zawartego w tzw. dokumencie z Limy: *Baptism, Eucharist, Ministry*²⁸, wypracowanym przez komisję „Wiara i Ustrój” Światowej Rady Kościołów.

Doktryna chrzcielna jest nierozzerwalnie związana z nauką o grzechu w ogólności, a w szczególności o grzechu pierworodnym. Tak i dokument *By Water and the Spirit* podaje metodystyczne rozumienie grzechu: „Grzech można określić jako błędne określenie spraw nadrzędnych, jako dobrowolne czynienie zła, jako niepodejmowanie działania w obliczu potrzeby, jako współ-

²⁶ Tamże s. 799-800.

²⁷ „In revising the Order for the Administration of Baptism, the Commission of Worship has endeavoured to keep in mind that baptism is a sacrament, and to restore it to the Evangelical-Methodist concept set forth in our Articles of Religion. [...] Due recognition was taken of the critical re-examination of the theology of the Sacrament of Baptism which is currently taking place in ecumenical circles, and of its theological content and implications” Cyt za: *By Water and the Spirit* s. 800.

²⁸ *Chrzest, Eucharystia, posługiwanie duchowne. Dokument z Limy 1982. Tekst i komentarze.* Red. W. Hryniewicz, S. J. Koza. Seria „Teologia w dialogu” nr 4. Lublin 1989.

pracę w prześladowaniu i niesprawiedliwości”²⁹ Grzech ma przy tym wymiar zarówno osobowy, jak kosmiczny, a dotyka tak samo jednostki, jak społeczności ludzkie. Polega w głównej mierze na pełnym pychy lekceważeniu lub zaprzeczaniu odpowiedzialności, powierzonej nam przez Boga, na egzaltacji naszej własnej woli, wymyślaniu naszych własnych wartości oraz na buncie przeciw Bogu. To nasze wrodzone nachylenie w kierunku zła, dominujące istotę naszego bytu (*our very being*), zwykliśmy zgodnie z tradycją nazywać grzechem pierworodnym³⁰

Dla uzasadnienia sakramentalnej natury chrztu dokument opiera się na przejętej przez Wesleya z anglikanizmu definicji sakramentu. Ponadto – dodaje – sakramenty są znakami-aktami lub znakami-czynnościami (*sign-act*), które łącząc w sobie słowo, działanie i fizyczne elementy, zarówno wyrażają, jak i komunikują łaskę i miłość Bożą. W ten sposób, będąc skutecznymi znakami obecności Bożej udzielanej poprzez świat stworzony, sakramenty są *środkami łaski* Bożej³¹

Wobec nieustannego zagrożenia błędnym, wyłącznie symbolicznym, a nawet magicznym rozumieniem sakramentu, warte podkreślenia wydaje się również wyeksponowanie w dokumencie obiektywnej natury sakramentu. Sakramenty nie przekazują łaski na sposób magiczny ani też nieodwołalny, a Boża obecność w sakramencie jest rzeczywista, niezależnie nawet od wiary przyjmującego. Ludzka wiara jest jednak konieczna, aby sakrament mógł naprawdę przemienić życie człowieka³²

W rozumieniu metodystycznym chrzest niesie w sobie umieranie dla grzechu, nowość życia, zjednoczenie z Chrystusem, otrzymanie Ducha Świętego, włączenie do Kościoła Chrystusowego. Chrzest wprowadza w przyznanie z Bogiem i we wspólnotę wiary³³ Ta wspólnota jest właściwym „miejszem” udzielania chrztu z wody i Ducha Świętego, którego obecność i działanie wyciska na ochrzczonego pieczęć przynależności do Boga³⁴ Nie trudno zauważyć podobieństwo tego sformułowania do katolickiej nauki o „piętnie” czy „charakterze” sakramentalnym, niezatartym znamieniu odciskanym na duszy ochrzczonego.

²⁹ *By Water and the Spirit* s. 801.

³⁰ Tamże.

³¹ Por. tamże s. 803.

³² Por. tamże s. 804.

³³ Por. tamże s. 806-808.

³⁴ Por. tamże s. 804-805.

Do chrztu używa się wody, która symbolizuje oczyszczenie z grzechów, śmierć dla „starego”, przedchrzcielne życie i rozpoczęcie nowego życia w Chrystusie. Chrztu dokonuje się przez zanurzenie w wodzie, polanie lub pokropienie wodą, w ilości na tyle obfitej, aby czytelna była symbolika tego gestu. Gest ten jest wykonywany w imię Ojca, Syna i Ducha Świętego przez osobę do tego upoważnioną. Towarzyszy mu wezwanie Ducha Świętego w geście włożenia rąk w obecności całego zgromadzenia. Włożenie rąk oznacza namaszczenie Duchem Świętym, a może mu towarzyszyć – opcjonalnie – użycie oleju³⁵ Chrzest w wieku dziecięcym może być praktykowany wtedy, gdy dziecko jest zrodzone z wierzących rodziców i otoczone wspólnotą wiary. Gdy ani rodzice, ani rodzice chrzestni nie będą mieli możliwości wprowadzenia dziecka w życie wiary, należy odłożyć chrzest do osiągnięcia przezeń dojrzałości³⁶

Teologii metodystycznej obce są katolickie, scholastyczne rozważania o *limbus puerorum* jako miejscu przebywania dzieci zmarłych przed chrztem. Dziecko takie, stwierdza dokument *By Water and the Spirit*, zostaje przyjęte do miłości i obecności Bożej, ponieważ Duch Święty już wcześniej w nim działał, aby użyczyć mu zbawiającej łaski³⁷

III. CHRZEST W DIALOGU KATOLICKO-METODYSTYCZNYM

Rozważania na temat sakramentu chrztu znalazły swoje miejsce w doktrynalnym dialogu katolicko-metodystycznym, trwającym od 1966 r., kiedy to powołano do życia The Joint Commission between the Roman Catholic Church and the World Methodist Council, czyli Wspólną Komisję między Kościołem Rzymskokatolickim i Światową Radą Metodystyczną³⁸ Wypracowała ona szereg *Raportów*, zawierających osiągnięcia pięcioletnich okresów pracy Komisji. Zwyczajowo dokumenty te biorą nazwę od miasta, gdzie obradowała Światowa Rada Metodystyczna, której przedłożono raport Komisji. Kolejno ukazały się: *Raport z Denver*³⁹ (1971 r.), *Raport z Dublina*⁴⁰

³⁵ Por. tamże s. 805-806.

³⁶ Por. tamże s. 808-809.

³⁷ Por. tamże s. 809.

³⁸ Ogólne opracowanie na temat dialogu katolicko-metodystycznego zob. A. N o s s o l. *Rola rzymskokatolicko-metodystycznego dialogu na tle innych rozmów ekumenicznych*. „Studia Oecumenica” 3:2003 s. 5-19.

³⁹ *Denver Report*, 1971. W: *Growth in Agreement. Reports and Agreed Statements of Ecumenical Conversations on a World Level*. Red. H. Mayer, L. Visser. New York–Geneva 1984 s. 308-339.

⁴⁰ *Dublin Report*, 1976. W: *Growth in Agreement* s. 340-366.

(1976 r.), *Raport z Honolulu*⁴¹ (1981 r.), *Raport z Nairobi*⁴² (1986 r.), *Raport z Paryża*⁴³ (1991 r.), *Raport z Rio de Janeiro*⁴⁴ (1996 r.) oraz *Raport z Brighton*⁴⁵ (2001 r.). Najnowszy – *Raport z Seulu* z 2006 r. – poświęcony został w całości tematyce ekklezjologicznej, a autorzy nadali mu tytuł *Łaska dana wam w Chrystusie. Katolicy i Metodysty rozważają dalej na temat Kościoła*⁴⁶

Chociaż dokumenty dialogu katolicko-metodystycznego nie dają jednego, systematycznego wykładu na temat wspólnego rozumienia chrztu, to jednak można odczytać naukę o tym sakramencie rozsianą po różnych dokumentach dialogu. Wspólnie katolicy i metodyści zgadzają się, że chrzest pochodzi z ustanowienia Bożego⁴⁷, że jest pierwszym i podstawowym sakramentem Ewangelii⁴⁸, a dokonuje się w wierze otrzymanej od Apostołów, głoszonej przez wspólnotę i jej członków⁴⁹. Chrzest w imię Trójjedynego Boga wprowadza człowieka w komunie z Chrystusem i jednocześnie w te relacje, które konstytuują wspólnotę wiary – Kościół Chrystusa⁵⁰

Wprowadzenie do wspólnoty wierzących poprzez chrzest identyfikujący ochrzczonego ze śmiercią i zmartwychwstaniem Chrystusa oznacza również uwolnienie od więzów grzechu i śmierci⁵¹, a także umożliwia człowiekowi wejście do wspólnoty eucharystycznej⁵². Ci, którzy przez wody chrztu zostali włączeni w życie Boga, mają udział w szczególnych więzach miłości zadziergniętych przez Ducha Świętego pomiędzy Osobami Boskimi a stworzeniem. Ochrzczeni stają się w ten sposób rodziną Bożą, a między sobą –

⁴¹ *Honolulu Report*, 1981 [dalej: HON]. W: *Growth in Agreement* s. 367-387.

⁴² *Nairobi Report*, 1986: *Towards a Statement on the Church* [dalej: NAI]. W: *Growth in Agreement II. Reports and Agreed Statements of Ecumenical Conversations on a World Level 1982-1998*. Red. J. Gross, H. Meyer, W. G. Rusch. Geneva 2000 s. 583-596.

⁴³ *Paris Report*, 1991: *The Apostolic Tradition* [dalej: PAR]. W: *Growth in Agreement II* s. 597-618.

⁴⁴ *Rio de Janeiro Report*, 1996: *The Word of Life: A Statement on Revelation and Faith* [dalej: RIO]. W: *Growth in Agreement II* s. 618-646.

⁴⁵ *Brighton Report*, 2001: *Speaking the Truth in Love. Teaching Authority among Catholics and Methodists. Report of The Joint Commission Between The Roman Catholic Church and The World Methodist Council 1997-2001. Seventh Series*. New York 2001 [dalej: BRI].

⁴⁶ *Seoul Report*, 2006: *The Grace given You in Christ. Catholics and Methodists Reflect Further on the Church. Report of the International Commission for Dialogue Between the Roman Catholic Church and the World Methodist Council* [dalej: SEO]. Lake Junaluska 2006.

⁴⁷ NAI 13.

⁴⁸ NAI 12; RIO 102.

⁴⁹ PAR 63.

⁵⁰ PAR 46; RIO 50; SEO 61.

⁵¹ PAR 40.

⁵² RIO 100, 118.

braćmi i siostrami, dzieląc przywileje i odpowiedzialność wynikającą z chrztu⁵³ Przez chrzest wspólnota wierzących ma też udział w świętości samego Boga. Świętość ta manifestuje się poprzez prawdziwie chrześcijańskie życie wier- nego ochrzczonego⁵⁴

Chrzest, zanurzający nas w wodzie oczyszczenia, jest sakramentem wiary, znakiem nowego życia, które Ojciec daje nam przez Chrystusa w Duchu Świętym⁵⁵ Również przez chrzest wszczepiający w Chrystusa wierni – indywidualnie oraz jako wspólnota wierzących – uczestniczą w Jego urzędzie kapłańskim, prorockim i królewskim. Otrzymują namaszczenie Duchem Świętym, który poucza ich i prowadzi do całej prawdy⁵⁶ Namaszczenie Duchem Świętym rozpoczyna w wierzącym relację ze wspólnotą prowadzoną przez tego samego Ducha, która aktywnie uczestniczy w akcie jego chrztu⁵⁷ Chrzest też od samego początku chrześcijaństwa był okazją do złożenie wyznania wiary, które później ujęto w znane dziś formuły, szczególnie w symbol nicejsko-konstantynopolitański⁵⁸

Zarówno katolicy, jak i metodyści uważają za słuszne udzielać chrztu dzieciom zrodzonym z wierzących rodziców. Jednocześnie zachęcają, aby zarówno ochrzczeni w dzieciństwie, jak też ochrzczeni w wieku dojrzałym korzystali z okazji do odnowienia przyrzeczeń składanych na chrzcie⁵⁹ Ponieważ zaś wezwanie Boże jest nieodwołalne, tak katolicy, jak i metodyści nie powtarzają chrztu, w którym zostali opieczetowani (*sealed*) przez Ducha Świętego, podobnie jak nie powtarzają bierzmowania i święceń⁶⁰

Katolicy w pełni uznają chrzest udzielony w Kościołach metodystycznych, podobnie jak metodyści uznają chrzest udzielony w Kościele rzymskokatolickim i nigdy nie chrzczą ponownie w przypadku konwersji katolika na metodyzm⁶¹ Wspólnie rozumieją chrzest udzielany w imię Ojca, Syna i Ducha Świętego jako sakramentalną więź jedności, widzialny fundament głębokiej komunii, która już istnieje między nami⁶² i pobudza nas do pogłębiania jedności, a także udziału w życiu i misji samego Chrystusa⁶³ Trudno przecenić

⁵³ PAR 64.

⁵⁴ PAR 65, 67.

⁵⁵ PAR 40, 63-64.

⁵⁶ PAR 26; BRI 36. Por. KKK 91.

⁵⁷ BRI 46.

⁵⁸ PAR 16, 38, 63; RIO 43, 84.

⁵⁹ PAR 63.

⁶⁰ HON 33; PAR 85.

⁶¹ SEO 109.

⁶² RIO 10; BRI 55; SEO 153-154.

⁶³ SEO 78.

doniosłość powyższej deklaracji, ponieważ uznanie ważności chrztu jest podstawą do uznania eklezjalności danej wspólnoty⁶⁴. Wspólny chrzest z wody i w imię Trójcy Świętej jest nie tylko podstawą dialogu między katolikami a metodystami⁶⁵, lecz pociąga za sobą dalsze praktyczne implikacje w życiu eklezjalnym, szczególnie w duszpasterskiej posłudze rodzinom o katolicko-metodystycznej przynależności wyznaniowej⁶⁶. Chodzi tu między innymi o wydawanie metryk chrzcielnych dla obrzędów mających się odbyć w drugim wyznaniu, o możliwość udziału duchownego jednego wyznania w celebacjach sprawowanych dla rodziny mieszanej we wspólnocie kościelnej niekatolickiego małżonka, a także o możliwość otrzymania błogosławieństwa w miejsce przyjęcia Eucharystii podczas Wieczerzy Pańskiej drugiego wyznania⁶⁷.

Metodyści widzą we chrzcie udzielanym przez katolików wejście w przymierze z Bogiem, które jednocześnie pociąga za sobą zaangażowanie się w życie wspólnoty wiary⁶⁸. Katolicy ze swej strony mogą ubogacić się metodystycznym postrzeganiem chrztu nie jako rzeczywistości raz dokonanej, statycznej, lecz jako nieustannego dynamizmu przymierza, które może i powinno być regularnie odnawiane⁶⁹. Dla jednych i drugich świadomość wspólnego chrztu stanowi wezwanie, aby bez wszelkiej niejednoznaczności dopełnić komuniję chrzcielną poprzez Komunię eucharystyczną przy jednym stole Pańskim. Takiej bowiem jedności wspólnie poszukujemy⁷⁰.

*

Doktryna chrzcielna nie budziła i nie budzi nadal poważnych kontrowersji między katolikami i metodystami. Omówione sposoby rozumienia tego sakramentu po stronie metodystycznej i we wspólnym z katolikami uzgodnieniu ekumenicznym wskazują na bardzo daleko idącą zgodność w teologii chrzcielnej. Przyznać jednak należy, że Kościół rzymskokatolicki przywiązuje większą wagę do chrztu jako pierwszego i najważniejszego sakramentu. Metodyzm natomiast wyraźniej eksponuje chrzest jako początek całego procesu zbawienia człowieka i kładzie nacisk na potrzebę nieustannego powrotu do zobowiązań chrzcielnych i odnawiania w sobie łaski sakramentu chrztu.

⁶⁴ SEO 105.

⁶⁵ SEO 144.

⁶⁶ SEO 155.

⁶⁷ SEO 155.

⁶⁸ SEO 110.

⁶⁹ SEO 126.

⁷⁰ RIO 10.

BIBLIOGRAFIA

ŹRÓDŁA WYZNANIOWE RZYMSKOKATOLICKIE

Katechizm Kościoła Katolickiego. Poznań: Pallottinum 1994.

ŹRÓDŁA WYZNANIOWE METODYSTYCZNE

[The] Book of Discipline of the United Methodist Church 2000. Nashville: The United Methodist Publishing House 2000.

By Water and the Spirit: A United Methodist Understanding of Baptism. W: The Book of Resolutions of the United Methodist Church. 2000. Nashville: The United Methodist Publishing House 2000.

Księga Dyscypliny Zjednoczonego Kościoła Metodystycznego. Cz. I-IV Tłum. E. Puślecki, „Methodos” 1:2002 s. 3-154.

Wesley J.: Pucz mnie o tym, czego nie wiem. Zbiór kazań. Warszawa: Wyd. „Pielgrzym Polski” 2001.

DOKUMENTY DIALOGU

Brighton Report, 2001: Speaking the Truth in Love. Teaching Authority among Catholics and Methodists. Report of The Joint Commission Between The Roman Catholic Church and The World Methodist Council 1997-2001. Seventh Series. New York 2001.

Honolulu Report, 1981. W: Growth in Agreement. Reports and Agreed Statements of Ecumenical Conversations on a World Level. Red. H. Mayer, L. Visser. New York–Geneva 1984 s. 367-387.

Nairobi Report, 1986: Towards a Statement on the Church. W: Growth in Agreement II. Reports and Agreed Statements of Ecumenical Conversations on a World Level 1982-1998. Red. J. Gross, H. Meyer, W. G. Rusch. Geneva: WCC Publications & Grand Rapids/Cambridge: William B. Eerdmans Publishing Company 2000 s. 583-596.

Paris Report, 1991: The Apostolic Tradition. W: Growth in Agreement II. Reports and Agreed Statements of Ecumenical Conversations on a World Level 1982-1998. Red. J. Gross, H. Meyer, W. G. Rusch. Geneva: WCC Publications & Grand Rapids/Cambridge: William B. Eerdmans Publishing Company 2000 s. 597-618.

Rio de Janeiro Report, 1996: The Word of Life: A Statement on Revelation and Faith. W: Growth in Agreement II. Reports and Agreed Statements of Ecumenical Conversations on a World Level 1982-1998. Red. J. Gross, H. Meyer, W. G. Rusch. Geneva: WCC Publications & Grand Rapids/Cambridge: William B. Eerdmans Publishing Company 2000 s. 618-646.

Seoul Report, 2006: The Grace given You in Christ. Catholics and Methodists Reflect Further on the Church. Report of the International Commission for Dialogue Between the Roman Catholic Church and the World Methodist Council. Lake Junaluska: The World Methodist Council 2006.

OPRACOWANIA

Borgen O. E.: John Wesley on the Sacraments, Grand Rapids: Francis Asbury Press of Zondervan 1972.

Brittain T. B.: W co wierzą metodyści i dlaczego. Warszawa: Wyd. „Pielgrzym Polski” 2002.
Chrzest, Eucharystia, posługiwanie duchowne. Dokument z Limy 1982. Tekst i komentarze. Red. W. Hryniewicz, S. J. Koza. Seria „Telogia w dialogu” nr 4. Lublin: RW KUL 1989.

Davies R. E.: *What Methodists Believe*. London: Epworth Press 1982.

Harper S.: *John Wesley's Message for today*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House 1983.

Knight, H.H. III: *Eight Life-Enriching practices of United Methodists*. Nashville: Abingdon Press 2001.

Outler A. C.: *John Wesley*. New York: Oxford University Press 1964.

Runyon T.: *New Creation. John Wesley's Theology Today*. Nashville: Abingdon Press 1998.

TO RENEW IN ONESELF THE COVENANT WITH GOD
THE SACRAMENT OF BAPTISM IN THE METHODIST THEOLOGY
AND IN THE ROMAN CATHOLIC-METHODIST DIALOGUE

S u m m a r y

Baptism and Eucharist are two rites regarded by Methodist theology as the sacraments of the Gospel. Early Methodist, Wesleyan theology of baptism did not differ from the Anglican theological heritage. Baptism clears a person from the original sin and starts the process of restoring the God's image in a baptized. For Wesley, by baptism a child enters into the covenant with God and into the Church family as the community of faith. For this reason he accepted to baptize children born from believing parents. The baptismal covenant, however, must be renewed in a Christian once he reaches adult age and is able to profess his faith. This renewal of baptismal vows concerns in fact all Christians, because baptism is not an end, but only the beginning of a lifelong process of sanctification. After Wesley times this initial Methodist theology was neglected (because of poor availability of sacraments from late eighteenth century in America) and reduced to the naming a child or professing the faith of an adult. To restore to now-a-days Methodism the Wesleyan theology of baptism, the General Conference of the United Methodist Church adopted in 1996 the document *By Water and the Spirit: A United Methodist Understanding of Baptism*. The document confirmed early Methodist understanding of baptism as well as the practice to baptizing by immersion, pouring or sprinkling the water while reciting the Trinitarian formula.

Theology of baptism was also one of the subjects of the Roman Catholic-Methodist dialogue on the world level. The parties concluded with far-reaching consensus about the sacrament of baptism. The remaining differences are mainly in emphasis: the Catholics put more attention on baptism as the first and the most important sacrament, the Methodists point to the importance of constant renewal of baptismal covenant and see baptism more likely as a starting point of the lifelong process of sanctification.

Summarized and translated by Rev. Przemysław Kantyka

Słowa kluczowe: doktryna metodystyczna, metodyzm, chrzest, sakramenty, dialog ekumeniczny, dialog rzymskokatolicko-metodystyczny, ekumenizm.

Key words: Methodist doctrine, Methodism, baptism, sacraments, ecumenical dialogue, Roman Catholic-Methodist dialogue, ecumenism.